

آداب و شروط تعلیم و تعلم

از امام جعفر صادق (ع) روایت شده که فرمودند: « طلبه علم، سه طایفه هستند؛ پس بشناس ایشان را :

صنف اول، کسانی هستند که طلب علم می کنند برای استخفاف به مردم و استهزای ایشان؛ که طریقه جهال است، و برای مراء و جدال با اقران و امثال.

صنف دوم، کسانی هستند که آن را طلب می کنند برای مفاخرت نمودن و خدعه کردن .

صنف سوم، کسانی هستند که آن را می طلبند، به جهت تحصیل بصیرت در دین و تکمیل عقل و تحصیل یقین .

و علامت صنف اول آن است که: در مقام جدال با اقران و امثال برمی آید و درصدد ایزای ایشان و غلبه بر آن ها است، و در مجالس و محافل متعرض گفت و گوی با ایشان می شود، تا فضل خود را ظاهر سازد، و در مجامع، ذکر علم و بیان صفت حلم را می کند؛ خضوع و خشوع را بر خود می بندد. مثل اینکه سر به زیر می افکند و نفس های بلند می کشد و ناله های ضعیف برمی آورد، و گاهی در راه رفتن پشت خود را خم می کند و گاهی سر می جنباند و دستی حرکت می دهد؛ و دل از ورع خالی، و باطن و از تقوا ببری ست، خدا او را ذلیل و خوار می کند و بینی او را بر خاک می مالد و او را هلاک و « مستأصل » می سازد.

علامت صنف دوم آن است که : صاحب مکر و خدعه و نرمی و همواری است؛ به امثال خود از اهل علم، تکبر می نماید و برای اغنیایی که پست رتبه هستند، تواضع و فروتنی می کند، و حلوهای ایشان را می خورد و دینشان را ضایع می کند. خدا نام او را برطرف می نماید و اثر او را از میان علما قطع می نماید.

علامت صنف سوم آن است که: پیوسته شکسته و محزون است و بیداری را شعار خود ساخته، جامه عبادت پوشیده و در ظلمت های شب به عبادت پروردگار کوشیده، و عبادت می کند برای خدا، و از تقصیر خود خایف و ترسان، و همیشه از اعمال خود مضطرب و لرزان است؛ خدا را می خواند و می ترسد که دعای او را نشنود؛ و متوجه است به اصلاح نفس خود، و بیناست به اوصاف اهل زمان، و گریزان است از دوستان و برادران. خدا محکم می کند اعضا و جوارح او را بر عمل کردن، و عطا می فرماید به او، امان و آسایش در روز قیامت.

1. در مانده و ناتوان.